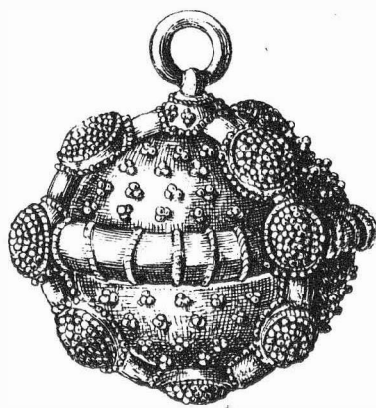

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1960

BRNO 1961

Výzkum laténského sídliště ve Velkých Hostěrádkách.

Karel Ludikovský

Tab. 28.-29.

Výzkum ve Velkých Hostěrádkách 1/ /o. Slavkov/ je součástí plánovaného průzkumu sídliště s t. zv. kolkovanou keramikou. Uvedené naleziště se nachází na mírném jihovýchodním svahu, v trati "Hoštěnky", kolem jehož úpatí protéká malý potůček. Nejnižší partie svahu jsou narušeny silnicí, vedoucí ze Sokolnic do Dambořic; podle povrchového průzkumu nacházelo se v této části terénu halštatské sídliště. Ve vyšších částech svahu se rozkládaly laténské polozemnice.

Polozemnice Z - 1 byla v době zahájení výzkumu již narušena stavbou silnice k nově budovaným hospodářským objektům místního JZD. Dle dochovaných částí je možno rekonstruovat pravidelný obdélný tvar se zaoblenými rohy o rozměrech 6,5 x 5,5/?m o středové hloubce \pm 0,8 m. Jeden nosný kůl střechy byl zjištěn v západní kratší stěně; jiný se nacházel blíže konglomerátu jam v severovýchodním nároží, které sloužily původně snad jako zásobnice /max. hloubka 1,3 m od úrovně dnešního povrchu/. Západní část chaty, zapuštěná do rozsáhlé kruhové jámy halštatské, je zvednuta mírným schodkem o 0,2 m nad úroveň dna. Podélná orientace stavby probíhá ve směru ZSZ - VJV /275°/. Z nálezů převažuje keramika, robená na kruhu z hlíny jemné, tuhé i s příměsí hrubého písku; povrch je leštěn, u tuhových šrafován.

Polozemnice č.2 nacházela se ve vzdálenosti asi 10 m od chaty Z - 1. Měla opět pravouhlý tvar se zaoblenými rohy, ve střední části poněkud rozšířený, s nosnými kůly sedlové střechy uprostřed kratších stěn. Celkové rozměry 4 x 3,4 m, středová hloubka 0,6 m, podélná orientace SZ - JV /295°/. Západní třetina zemnice byla oddělena od celkového prostoru řadou drobných kůlových jamek, které se nacházely porůznu i ve zbývající ploše dna. Střední částí dna probíhal hadovitě stočený kanálek, který vyústoval v mísovité jamce, umístěné ve středu objektu. Z nejdůležitějších nálezů je třeba upozornit na velkou, dvojkonicovou nádobu podunajského charakteru, zdobenou plastickými lištami a hrozníčky v kolkovaných soustředných kroužků, která se nacházela ve velkých zlomcích při jihovýchodním nároží a jižní podélné stěně, dále na zbytky šrafovaného tuhového zboží a zlomky v ruce robené nádoby s plastickou, prstovanou lištou, nalezené ve střední části zemnice. Pozoruhodné bylo nezvyklé množství zvířecích kostí v obsahu jámy.

Polozemnice č.3 nacházela se západně od obou uvedených. Měla opět obdélný tvar se zaoblenými rohy o rozměrech středových os 4,2 x 2,3 a hloubce 0-0,45 m, podélná orientace SZ-JV /290°/. Obě severní nároží byla podebrána a dno směrem ku středu podél severní stěny žlábkovitě prohloubeno. Asi v 1/4 celkové délky zemnice směrem ku středu od každého nároží nacházel se obloukovitě do stěny zahlubněný výklenek, sloužící patrně jako nosný prvek krovů pultové střechy. Uprostřed kratších stěn nacházely se opět kůlové jámy. Značná šíře vchodové části /téměř 2/3 délky jižní stěny/ dává soudit, že se jednalo o účelovou stavbu nejspíše skladištního charakteru.

Polozemnice č. 4 se nacházela mezi zemnicemi č. 1 a 3. Její západní část měla pravouhlý tvar se zaoblenými rohy; jihozápadní nároží bylo rozšířeno dvěma menšími jámami. Východní část se opět stupňovitě snižovala /jako Z-1/ a byla zakončena konglomerátem různých, částečně podhloubených jam, zasahujících až 1,3 m

pod úroveň terénu. Celkové rozměry stavby jsou 4,4 x 2,5 m, průměrná hloubka dna 0,65m, orientace SZ-JV /290°. Na středové ose byly 2 kůlové jamky, při západní kratší stěně byla jen zahlobenina a opěrný kůl spočíval-obdobně jako u východní stěny-pouze na úrovni podlahy. V nálezech převládá opět šrafovaná tuhá keramika i leštěné, t.zv. "jemné" zboží, ojediněle zdobené kolkováním soustřednými kroužky.

Uvedené sídelní objekty již svou polohou v terénu ukazují na sídliště vesnického charakteru s menší řemeslnou výrobou. Polozemnice č. 1 lze považovat za obytnou stavbu, chata č. 2 svými značnými rozměry, stupňovitým členěním dna, jámami v nároží a p. nedává však v tomto směru plnou jistotu - může se jednat i o stavbu výrobního charakteru. Polozemnice č. 4 je svým členěním naprosto shodná s hrnčířskou chatou v Komořanech^{2/}. Stavba č.3 celkovou dispozicí a pultovým zastřešením ukazuje, že nebyla chatou obytnou. Spíše ji lze uvést v souvislost s chatou č.4, a to již vzhledem k nevelké vzdálenosti obou staveb od sebe. Mohla zcela dobře sloužit jako skladiště keramiky, čemuž by nasvědčovaly i zlomky jen sušených /nevypálených/ nádob v obsahu jámy.

Obsah chat není dosud zpracován; lze proto postavení sídliště v rámci moravského latěnu určit jen rámcově. Osada náleží do okruhu mladších sídlišť pod vlivem jihovýchodu. K datování slouží jednak nález dvojkonické nádoby s kolkováním v chatě č.2, která se hlásí tektonikou i výzdobou k výrobkům z 2.stol.karpatsko-podunajského okruhu^{3/}. Halštatská keramika z téhož objektu svědčí o dlouhém přežívání staršího lidstva i s jeho čistými kulturními projevy do období latěnského na Moravě; tento jev máme doložen na mnoha dalších sídlištích /Jaroměřice, Brníčko/. Se shora uvedeným datováním souhlasí i kostrový hrob č.1, v němž byla pohřbena dívka v natažené poloze ve směru SSZ-jjv. Nacházel se v nevelké vzdálenosti od chaty č.2 a byl vybaven železnou drátěnou sponou spojené konstrukce^{4/} a bronzovým, hráněným náramkem^{5/}; oba předměty lze datovat do druhé poloviny 2.stol.

Mezi chatami č.3 a 4 byl odkryt únětický hrob č.1, který obsahoval v oválné jámě pohřeb dítěte v silné skrčené poloze, orientovaný ve směru J-z /s obličejem k západu/. K milodarům náleží miska a menší únětický džbánec. V nižších částech terénu se rozkládá dosud nezkoumané sídliště z pozdní doby halštatské.

P o z n á m k y:

- 1/ E. Šimek, Poslední Keltové na Moravě, Brno 1958, 156; J. Skutil, ČMMZ XXXIII, 1946, 62.
- 2/ K. Ludikovský, Sídliště z doby přelomu letopočtů, Věda a život 9,1958,529-531.
- 3/ I.Hunyadová, Die Kelten in Karpatenbecken, 1942, Tafelband Tab. LXXX:1-3 a j. tvary; LXXXI, zvláště 11; dále tab. LXXXII-LXXXVI; B. Benadík, Keltské pohřebiská na juhozápadnom Slovensku, Bratislava 1957, Tab. IV:15/ se sponami spoj. konstrukce/, Tab. IX:15 /žár.hrob/; Tab. XXII: 14,16 a j.;B. Benadík, Slovenská archeológia VIII, 1960, Tab. III:17/ s bubínkovou sponou/ atd.
- 4/ J. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956, 111.
- 5/ srv. na př. K. Ludikovský, Žárový hrob latěnský v Přítlukách na Moravě, Pam. arch., v tisku - kostrový hrob na tomto nalezišti obsahoval sponu s velkou ku-

lovou patkou a hraněný náramek. Lovčičky, kostrový hrob č. 11 - spony spojené konstrukce, plechové housenkovitě členěné nánožníky, hraněný a vývalkovitý náramek; Kalmán v. Miske, Velem St. Vid. Tab. XXXIII:12, 16; XXXIV : 10 atd.

Grabung auf einer latènezeitlichen Siedlung in Velké Hostěrádky.

Die Grabung der Siedlung in Velké Hostěrádky /Bez. Břeclav/ ist ein Bestandteil der geplanten Erforschung von Lokalitäten mit den sog. Stempelkeramik. Auf dem oben genannten Fundorte wurden bisher 4 latènezeitliche Bauten abgedeckt.

Die "Halb-Zemljanka" Nr. 1 wurde in der Zeit des Ausgrabungsbeginnes durch Bauarbeiten angeschnitten. Sie besass scheinbar eine vierwinkelige Form mit abgerundeten Ecken /6,5x cca 5,5m Tiefe 0,8m, Orientierung WNW-OSO, 275°/. Ein Pfosten des Satteldaches konnte in der westlichen /kürzeren/ Wand festgestellt werden, ein anderer näher dem Grubenkonglomerate in der Nordwestecke. Der westliche Hüttenteil war durch eine Stufe um 0,2m von dem Bodenniveau erhöht.

"Halb-Zemljanka" Nr. 2, die von Z-1 10m entfernt ist, hatte scheinbar eine rechtwinkelige Form mit abgerundeten Ecken und mit Tragpfosten des Satteldaches in der Mitte der kürzeren Wände /4x3,4m, Tiefe 0,6m, Orientierung NW-SO, 295°/. Das westliche Drittel der "Halb-Zemljanka" war von dem gesamten Raume durch kleine Pfostengrübchen abgeteilt; inmitten der "Halb-Zemljanka" verlief ein schlangenartiges Kanälchen, das in ein schüsselartiges Grübchen mündete. Von den Funden ist ein grosses doppelkonisches Gefäss, hallstattzeitliche Keramikbruchstücke und eine übermässige Menge von Tierknochen bemerkenswert.

"Halb-Zemljanka" Nr. 3 befand sich westlich von den vorhergehenden. Sie wies eine rechteckige Form mit abgerundeten Ecken auf /4,2x2,3m, Tiefe 0-0,45m, Orientierung NW-SO, 290°/. Die Nischen in der Nordwand und die Pfosten in der Mitte der kürzeren Wände zeugen von einer Pultüberdachung. Die bemerkenswerte Breite des Einganges /fast 2/3 der südlichen Wand/, so wie auch die Funde, zeigen, dass es sich um einen Bau für Aufbewahrungszwecke handelt.

"Halb-Zemljanka" Nr. 4 befand sich zwischen der Z-1 und Z-3. Der westliche Teil hatte eine rechtwinkelige Form mit abgerundeten Ecken; bloss in der südwestlichen Ecke befanden sich zwei kleinere Gruben. Der Ostteil senkte sich stufenartig und war mit einem Konglomerat teilweise untergrabener Gruben /bis 1,3m Tiefe/ beendet. Ausmasse: 4,4 x 2,5m, Tiefe 0,65m, Orientierung NW-SO, 290°. Auf der Mittelachse waren zwei Pfostengrübchen; bei der kürzeren West- und auch bei der Ostwand befand sich auf dem Niveau des Bodens vielleicht ein Pfosten des Satteldaches. In den Funden war ausser graphitierter und feiner Ware wiederum Stempelkeramik.

Die angeführten Siedlungsobjekte weisen schon durch ihre Lage im Terrain auf eine Siedlung ländlichen Charakters, mit einer Kleinproduktion. Die "Halb-Zemljanka" Nr. 1 kann man als Wohnbau betrachten, die Hütte Nr. 2 mit ihren bedeutenden Ausmassen, der stufenartigen Gliederung des Bodens, den Gruben in den Ecken u.ä. ergibt jedoch in dieser Richtung keine volle Sicherheit - es kann sich auch um eine "Werkstätte" handeln. Die "Halb-Zemljanka" Nr. 4 stimmt in ihrer Gliederung durchaus mit der Töpferhütte in Komořany^{2/} überein. Der Bau Nr. 3 in seiner Gesamtdisposition und der Pultüberdachung zeigt, dass es sich um keinen Wohnbau handelt. Eher kann man diesen im Zusammenhange mit der Hütte Nr. 4

anführen, und das schon mit Rücksicht auf die nahe Entfernung beider Bauten. Sie konnte ganz gut als Keramiklagerraum dienen, was auch die Bruchstücke nur getrockneter Gefässe /nicht ausgebrannter/ in dem Grubeninhalte bezeugen könnten.

Der Inhalt der Hütten ist bis jetzt noch nicht verarbeitet; man kann daher die Stellung der Siedlung in der mährischen Latène-Zeit bloss rahmenhaft bestimmen. Die Ansiedlung gehört in den Umkreis jüngerer Siedlungen, die unter südöstlichem Einflusse stehen. Zur Datierung dient einesteils der Fund des doppelkonischen Gefässes mit Stempelung in der Hütte Nr. 2, das sich mit seiner Tektonik und seiner Verzierung zu den Erzeugnissen des karpaten-donauländischen Umkreises des 2. Jahrh. meldet^{3/}. Hallstattzeitliche Keramik aus demselben Siedlungsobjekt e zeugt von einem Weiterleben der Älteren Stämme sowie ihrer kulturellen Ausse- rungen in dem latènezeitlichen Abschnitt in Mähren; diese Erscheinung haben wir in Mähren auf vielen weiteren Fundorten belegt /Jaroměřice, Brníčko u.s.w./. Mit der oben angeführten Datierung stimmt auch das Skelettgrab Nr.1 überein, in wel- chem ein Mädchen in Strecklage, in NNW-SSO Richtung beigesetzt war. Dieses be- fand sich unweit der Hütte Nr. 2 und war mit einer eisernen Drahtfibel von ver- bundener Konstruktion^{4/}, und einem bronzenen, gekanteten Armband^{5/} ausgestattet; beide Gegenstände kann man in die 2. Hälfte des 2. Jahrh. datieren.

Zwischen den Hütten Nr. 3 und 4 wurde das Aunjetitzer-Grab Nr. 1 abgedeckt, das in einer ovalen Grube eine stark angehockte Kinderbestattung mit südwestli- cher Orientierung /mit dem Gesichte nach Westen/, enthielt. Zu den Grabbeigaben gehören ein kleines Aunjetitzer-Krüglein und ein Schüsselschen. In den tieferen Terraintteilen erstreckt sich eine bisher noch nicht erforschte Siedlung aus dem späthallstattzeitlichen Abschnitte.

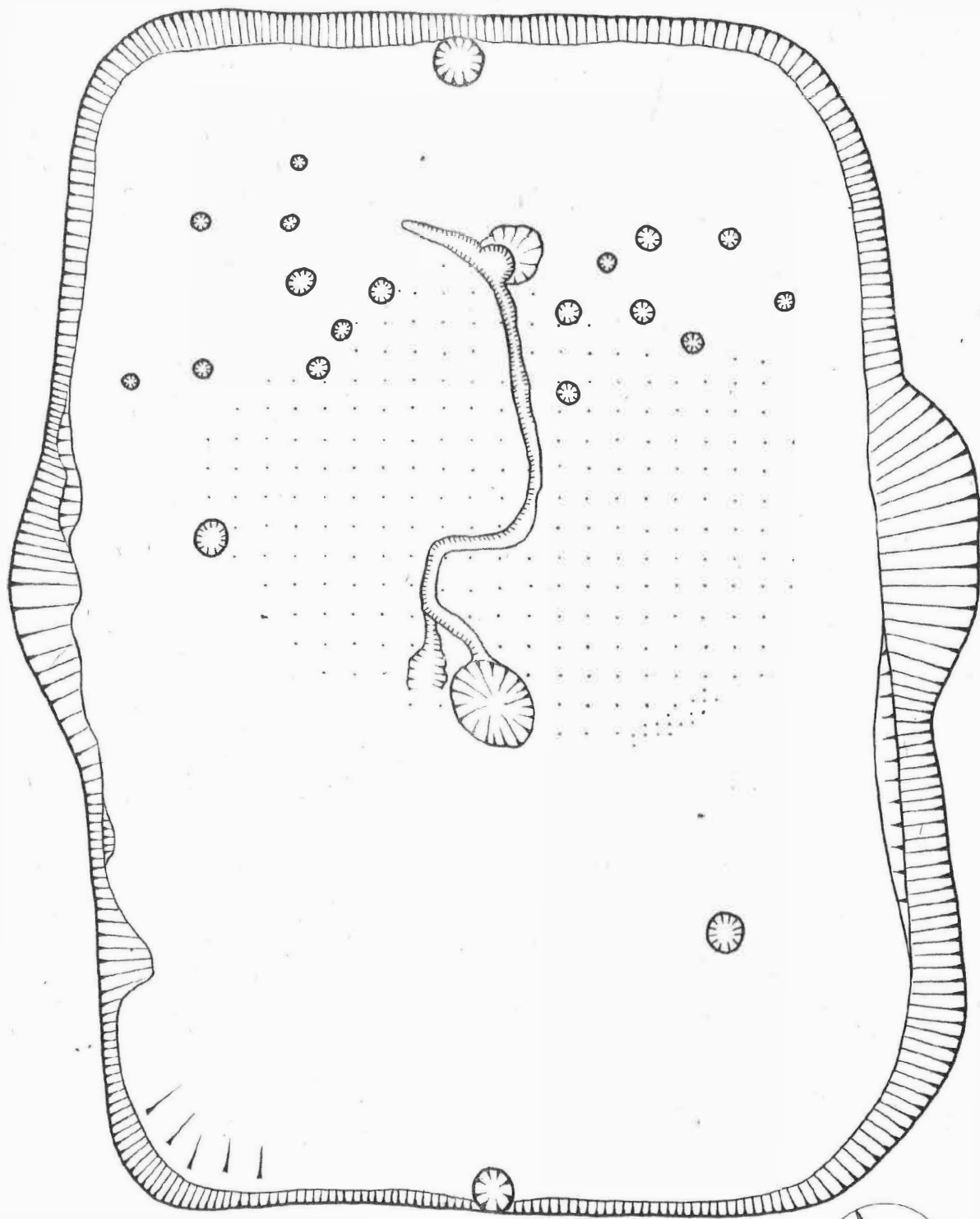
- - -

Třetí výzkumná sezóna v Křepicích u Hustopečí.

Ivan Peškař

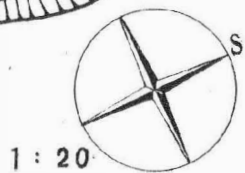
Tab. 30.-32.

Výzkum sídliště z doby římské v trati "Záhumenice" u Křepic /nyní okr. Břeclav/ pokračoval v r.1960 třetí výkopovou kampaní, v níž se pracovalo hlavně na parcelách, které nebyly v předcházejících letech volné. Odkryvy na dřívě vy- nechaných plochách bylo dokončeno prozkoumání souvislé části sídliště o rozloze asi 140 x 50 m = 700 m² a počet objevených sídelních objektů se zvýšil na pat- náct.^{1/} Ze šesti pozůstatků chat, odkrytých v r.1960, patří čtyři známému již typu příbytků čtyřúhelníkového půdorysu se zaoblenými rohy, s výklenkovitě roz- šířeným středem jedné z delších stěn a se šesti kúlovými jamkami, zapuštěnými na obvodu podlahy v poměrně pravidelném šestiúhelníkovém schématu, doplněném o sed- mou středovou jamku. Obdobné provedení lze snad předpokládat i u další chaty, je- jíž půdorys byl místy porušen a zachoval se v méně zřetelných obrysech. Zahlou- bená část zbývajícího objektu se shoduje s poznanou variantou, u níž není vytvo- řen vchodový výklenek, nepodařilo se zde však zjistit obvyklou dvojici kúlových jamek v jedné delší stěně. Rozměry příbytků, vymezené plochou udusané hlinité

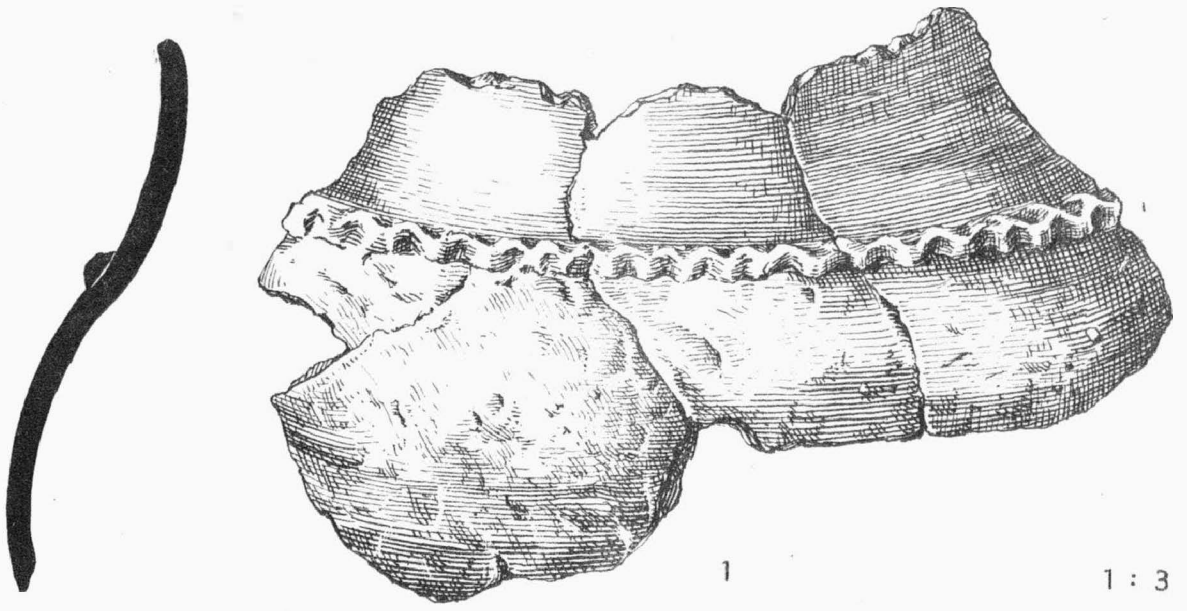

Tab. 28. Velké Hostěrádky /okr. Vyškov/.
 eingetieftte Hütte Nr. 2.

Keltská polozemnice č. 2. - Keltische

1:20

Tab. 29. Velké Hostěrádky / okr. Vyškov/. Výběr keramiky z keltské polozemnice č. 2. - Auswahl an Keramik aus der keltischen eingetieften Hütte Nr. 2.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1960.

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.
- Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.
- Redaktoři : PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.
- Překlady: prom. hist. R. Tichý a E. Tichá.
- Kresby: B. Ludikovská.
- Na titulní stránce: Pozlacený gombík z pohřebiště u VI. kostela
v Mikulčicích.
- Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejné.